

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
КАФЕДРА СПОРТИВНОЇ МЕДИЦИНИ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ

ПРОГРАМА

дисципліни спеціалізації

підготовки бакалавр _____

(рівень вищої освіти)

галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

(шифр і назва напрямку)

спеціальності 227 - фізична терапія та ерготерапія

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація: Фізична терапія та ерготерапія

Навчальна програма з дисципліни «Патологічна анатомія» для студентів спеціалізації ФТтаЕТ за спеціальністю 227 - фізична терапія та ерготерапія

IV с. (денна форма навчання), V с. (заочна форма навчання)

Розробник: доцент, к.н.фіз.вих. Будзин В.Р.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри спортивної медицини, здоров'я людини

Протокол від "31" серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри спортивної медицини, здоров'я людини

(Шиян О.І.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні Ради факультету ФТтаЕТ

Протокол від. " " _____ 20_ року № _

Голова _____ (_____)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні Ради факультету ПОтаЗО

Протокол від. _____ 20_ року №

Голова _____ (_____)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

© _____ . 20_ рк

© _____ , 20_ рі

к

Програма вивчення навчальної дисципліни “Патологічна анатомія” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності спеціальності 227 - фізична терапія та ерготерапія.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення структурних порушень, які виникають на різних етапах захворювання - до появи виражених ознак захворювання, або на початковому етапі, або в процесі розвитку чи в період після завершення захворювання.

Міждисциплінарні зв'язки: нормальна анатомія, фізіологія, патологічна фізіологія, клінічна біохімія, фізична реабілітація при порушеннях дихальної системи, фізична реабілітація при порушеннях серцево-судинної системи та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Предмет, завдання, методи та основні етапи розвитку патологічної анатомії. Розлади живлення, крово- та лімфообігу.

Змістовий модуль 2.:

Змістовий модуль 3. Вчення про пухлини та спеціальна патоанатомія.

Змістовий модуль 4. Спеціальна патоанатомія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою дисципліни є вивчення структурних основ хвороб, їх етіології і патогенезу для осмислювання фундаментальних основ медичної науки та поглибленого вивчення клініки захворювань з наступним використанням у реабілітаційній практиці.

1.2. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: морфологічні ознаки загальнопатологічних процесів, та - макроскопічні та мікроскопічні ознаки окремих нозологічних одиниць, які необхідні для фізичної терапії.

вміти: простежити патогенез різноманітних захворювань, правильно його інтерпретувати і враховувати під час проведення реабілітаційних заходів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 105 годин / 3,5 кредити ЕСТБ.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Предмет, завдання, методи та основні етапи розвитку патологічної анатомії. Розлади живлення, крово- та лімфообігу.

Тема 1. Предмет, завдання, методи та основні етапи розвитку патологічної анатомії.

Патологічна анатомія - це медична наука, що вивчає патологічні процеси та структурні (матеріальні) основи хвороби за допомогою морфологічних методів дослідження з наступним використанням одержаних знань в практичній роботі реабілітолога. Завдання патоанатомії: вивчення патології клітини; загальнопатологічних процесів; аналіз та висновки щодо морфогенезу і морфології хвороб, структурних основ одужання, ускладнень та наслідків.

Патоанатомія як фундаментальна та клінічна галузь медицини. Принцип єдності структури та функції. Зіставлення морфологічних і клінічних проявів хвороб на всіх етапах їх розвитку. Методи патоморфологічних досліджень: аутопсія, біопсія, дослідження операційного матеріалу, експериментальне моделювання. Характеристика розвитку.

Тема 2. Розлади тканинного живлення.

Морфологія внутрішньоклітинного та позаклітинного накопичення білків, жирів та вуглеводів. Внутрішньоклітинні накопичення: визначення, механізми розвитку. Різновиди: накопичення нормальних продуктів клітинного метаболізму, патологічних продуктів (екзогенних чи ендогенних). Позаклітинні накопичення. Гіалінові зміни. Внутрішньоклітинний і позаклітинний гіалін: морфогенез, морфологічна характеристика. Патологія обміну ендогенних, екзогенних пігментів та мінералів. Порушення обміну заліза і метаболізму гемоглобіногенних пігментів. Порушення утворення меланіну. Морфологічна характеристика гіпопігментації і гіперпігментації. Порушення обміну мінералів та мікроелементів. Утворення каменів: локалізація, види каменів, наслідки і ускладнення каменеутворення. Некроз клітини: визначення, терміни і фази розвитку, морфологічна характеристика коагуляційного некрозу і лізису клітин, їх наслідки. Патологічна анатомія органної недостатності. Постішемично-реперфузійні пошкодження органів: визначення, особливості морфогенезу, морфологічна характеристика, наслідки. Основи танатології - вчення про смерть, її причини, механізми та ознаки. Народження і смерть людини. Смерть організму з біологічних, соціальних і медичних позицій: уявлення про природну, насильницьку смерть і смерть від хвороб (передчасну і раптову). Танатогенез. Структурні механізми припинення діяльності життєво-важливих органів при природному перебігу хвороби. Найближчі наслідки припинення роботи серця, легень, головного мозку, нирок і печінки. Біологічна смерть: визначення, безпосередні причини і терміни розвитку при природному перебігу хвороби і при раптовій смерті людини. Ранні і пізні ознаки біологічної смерті.

Змістовий модуль 2. Розлади кровообігу. Регенерація.

Тема 3. Розлади кровообігу: повнокрів'я, малокрів'я, кровотеча, плазморагія. Повнокрів'я (гіперемія). Види, морфологія. Ішемія: визначення, морфологічна характеристика. Кровотеча, крововилив: види, клініко-морфологічна характеристика. Плазморагія: морфологічна характеристика, наслідки. Розлади крово- та лімфообігу: стаз, тромбоз, емболія. Стаз: морфологічна характеристика, наслідки. Шок: патологоанатомічні прояви. Тромбоз, значення і наслідки тромбозу. Морфологічна характеристика, ускладнення (тромбо-емболічний синдром), наслідки. Емболія: види, морфологічна характеристика. Порушення іонно-осмотичного і водного балансу. Гіпер- і гіпокаліємія: роль в танатогенезі.

Тема 4. Регенерація, організація, склероз. Регенерація: визначення, види і біологічне значення, зв'язок із запаленням. Морфогенез регенераторного процесу. Регенерація окремих видів тканин та органів. Регенерація сполучної

тканини. Грануляційна тканина: морфологічна характеристика її стадій. Види загоювання ран. Дисрегенерація: морфологічна характеристика гіперрегенерації і гіпорегенерації ушкоджених тканин.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 3. Вчення про пухлини та спеціальна патоанатомія.

Тема 5. Пухлини: загальні відомості. Особливості опухової клітини.

Ріст пухлин. Доброякісні і злоякісні пухлини. Етіологія. Класифікація. Морфо- та гістогенез. Епітеліальні органонеспецифічні пухлини. Епітеліальні пухлини без специфічної локалізації: доброякісні (папілома, аденома) та злоякісні (рак). Особливості метастазування. Фактори ризику пухлинного росту. Вплив географічних зон, факторів навколишнього середовища. Вплив старіння людини. Спадковість: спадкоємні пухлинні синдроми. Фактори ризику пухлинного росту. Передпухлинні (передракові) стани і зміни, їхня сутність, морфологія. Морфогенез пухлин. Номенклатура і принципи класифікації пухлин. Основні властивості пухлини. Види росту пухлини: експансивний, інфільтруючий і аппозиційний; екзофітний і ендофітний. Найважливіші клініко-патологічні прояви пухлинного росту. Характеристика пухлинного процесу. Місцевий вплив пухлини. Метастазування: види, закономірності, механізми. Епітеліальні органонеспецифічні пухлини. Пухлини екзо- та ендокринних залоз а також епітеліальних покривів. Епітеліальні пухлини із специфічною органною локалізацією: доброякісні та злоякісні. Мезенхімальні пухлини. Доброякісні і злоякісні пухлини: різновиди, порівняльна характеристика. Пухлини з нервової і меланінутворюючої тканини.

Тема 6. Пухлини системи крові: лейкози, лімфоми. Лейкози - первинні пухлинні ураження кісткового мозку. Класифікація, загальна клініко-морфологічна характеристика. Анемії. Класифікація, загальна клініко-морфологічна характеристика.

Змістовий модуль 4. Спеціальна патоанатомія.

Тема 7. Хвороби серцево-судинної системи: ендокардит, міокардит, атеросклероз. Кардіоміопатії: первинні та вторинні, морфологічна характеристика. Ураження ендокарду: клініко-морфологічна характеристика, причини смерті. Міокардит: клініко-морфологічна характеристика, причини смерті. Набуті вади серця: механізм утворення, різновиди. Атеросклероз і артеріосклероз: загальні дані (епідеміологія, фактори ризику). Морфологічна характеристика і стадії атеросклерозу, побудова атеросклеротичної бляшки.. Ішемічна хвороба серця. Стенокардія: класифікація, клініко-морфологічна характеристика. Інфаркт міокарда: причини, класифікація, динаміка морфо-функціональних змін у міокарді. Наслідки, ускладнення, причини смерті. Есенціальна гіпертензія (гіпертонічна хвороба) і вторинна (симптоматична) гіпертензія. Доброякісний і злоякісний перебіг гіпертензії. Гіпертонічна

хвороба: фактори ризику, морфологічні зміни в судинах, серці, нирках та інших органах.

Тема 8. Захворювання органів дихання. Гострий бронхіт: патологічна анатомія. Гострий бронхіоліт (первинний, фолікулярний, облітеруючий): патологічна анатомія. Ускладнення. Гострі запальні захворювання легень. Загальна характеристика, сучасна класифікація пневмоній. Клініко-морфологічні особливості, стадії розвитку, ускладнення, наслідки. Хронічні неспецифічні захворювання легень: хронічний обструктивний бронхіт, хронічна обструктивна емфізема, бронхоектази і бронхоектатична хвороба, бронхіальна астма, дифузні хронічні ураження. Визначення, класифікація, морфогенез, морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки.

Тема 9. Захворювання шлунково-кишкового тракту. Ентероколіт: клініко-морфологічна характеристика, ускладнення. Жировий гепатоз: клініко-морфологічна характеристика, ускладнення. Токсична дистрофія печінки: патологічна анатомія, ускладнення. Гострий та хронічний гепатит: класифікація, морфогенез, морфологічна характеристика, наслідки, прогноз. Цироз печінки. Патоморфологічні ознаки, морфологічна характеристика найважливіших типів цирозу. Жовчно-кам'яна хвороба: типи каменів. Гострий і хронічний холецистит: морфологічна характеристика, ускладнення, причини смерті.

Тема 10. Захворювання сечовидільної системи. Гломерулярні хвороби нирок. Гломерулонефрит: класифікація, морфологічна характеристика, наслідки. Гострий та хронічний пієлонефрит: морфологічна характеристика, ускладнення. Хронічна ниркова недостатність: патологічна анатомія.

Рекомендована література

Основна:

1. Боднар Я. Я. Патологічна анатомія : метод. посіб. / Я. Я. Боднар, О. Є. Кузів, А. М. Романюк . – Тернопіль : Укрмедкнига, 2003. – 262 с.
2. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.
3. Патологічна анатомія: загально-патологічні процеси / за ред. В. М. Благодарова, П. І. Червяка. – Київ : Генеза, 1997. – 512 с.
4. Рябуха О. Патологічна анатомія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ольга Рябуха . – Львів : ЛДУФК, 2014. – 144 с.
5. Серов В. В. Патологическая анатомия. Атлас / Серов В. В., Ярыгин Н. Е., Пауков В. С. – Москва : Медицина, 2004. – 284 с.
6. Струков А. І. Патологічна анатомія : [підручник] / А. І. Струков, В. В. Серов. – Харків : Факт, 2004. – 863 с.
7. Шлопов В. Г. Патологічна анатомія : підручник / В. Г. Шлопов. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 768 с.

Допоміжна:

1. Абдулаходжаев М. С. Атлас патологической анатомии болезней зубочелюстной системы и органов полости рта / Абдулаходжаев М. С., Акбарова М. Т. – Ташкент, 1983.
2. Посібник для практичних занять з патоморфології / за ред. А. Ф. Яковцової, В. В. Гаргіна, Н. І. Горголь, О. А. Омельченко. – Харків : ХДМУ, 2007. – 348 с.
3. Благодаров В. М. КРОК-1 : тестові питання з патологічної анатомії / Благодаров В. М., Богомолец К. О. – Київ : Фітосоціоцентр, 2002. – 164 с.
4. Ситуационные задачи по патологической анатомии (КРОК-1). – Харьков : ХДМУ, 2004. – 111 с.
5. PRETEST. Загальна патологічна анатомія : навч. посіб. / за ред. В. М. Благодарова, Богомолец К. О. – Київ : НМУ, 2004. – 152 с.
6. Кук Р. А., Стеварт Б. Цветной атлас патологической анатомии / Кук Р. А., Стеварт Б. – Москва : Логосфера, 2005. – 282 с.

Інформаційні ресурси інтернет:

Патологічна анатомія. Атлас макропрепаратів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/54103>

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять в усній та письмовій формах.

1. Опитування.
2. Перевірка завдань для самостійної роботи.
3. Перевірка матеріалів самопідготовки.
4. Виконання завдань практичних занять.

Підсумковий контроль - залік (IV семестр - денна форма; V семестр - заочна форма навчання).

Залікові вимоги

1. Поняття про патологічну анатомію. Значення патологічної анатомії для професійної діяльності реабілітолога.
2. Предмет та завдання патологічної анатомії.
3. Методи патологічної анатомії.
4. Смерть: види, ознаки.
5. Компенсаторно-приспосувальні процеси: поняття, фази перебігу.
6. Фізіологічна регенерація.
7. Репараційна регенерація.
8. Патологічна регенерація.

9. Регенерація кісткової та хрящової тканини.
10. Регенерація поперечно-посмугованих та гладких м'язів; регенерація міокарду.
11. Регенерація ран та виразок.
12. Загальна атрофія.
13. Місцева атрофія.
14. Види гіпертрофій за механізмами виникнення.
15. Загальна характеристика дистрофій.
16. Диспротеїнози: клітинні, позаклітинні, складні.
17. порушення обміну нейтрального жиру.
18. порушення обміну ліпоїдів.
19. Мінеральні дистрофії та утворення конкрементів.
20. Некроз: причини та механізми виникнення, наслідки для організму.
21. Гіперемія (артеріальна, венозна).
22. Ішемія та стаз: причини, наслідки для організму.
23. Кровотечі та крововиливи.
24. Емболії: причини, види, наслідки для організму.
25. Тромбоз та тромбоутворення.
26. Інфаркти: види, причини виникнення, наслідки для організму.
27. Міокардити: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
28. Ендокардити та перикардити: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
29. Інфаркт міокарду: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
30. Гіпертонічна хвороба: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
31. Гіпотонічна хвороба: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
32. Вади серця та серцева недостатність: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.

33. Анемії: види, причини виникнення. Залізодефіцитна анемія: макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
34. Гострі та хронічні лейкози: види, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
35. Гострі пневмонії: види, причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
36. Бронхіти: етіологія, патогенез, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
37. Фібринозний плеврит: причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
38. Ексудативний плеврит: причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
39. Емфізема легень: причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
40. Бронхоектатична хвороба: причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
41. Легеневий туберкульоз: клінічні форми, особливості перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
42. Позалегеневий туберкульоз: клінічні форми, особливості перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
43. Виразкова хвороба шлунку: етіологія, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
44. Виразкова хвороба 12-палої кишки: етіологія, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
45. Холецистити: види, причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
46. Панкреатит: види, причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
47. Цироз печінки: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
48. Токсична дистрофія печінки: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в печінці.
49. Перитоніт: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
50. Гострий дифузний гломерулонефрит: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни.

51. Хронічний дифузний гломерулонефрит: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
52. Пієлонефрити: види, причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
53. Сечокам'яна хвороба: етіологія, причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
54. Нефрози: види, причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
55. Полікістоз нирок: причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в нирках, особливості клінічного перебігу, наслідки для організму.
56. Атеросклероз: види, причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
57. Облітеруючий ендартеріт: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
58. Варикозне розширення вен, тромбофлебіт: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.

